

Sygn. akt VI ACa 1845/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Marcin Łochowski

Sędziowie: SA Jolanta Pyźlak

SO del. Renata Puchalska (spr.)

Protokolant: Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa I. K. i M. K.

przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowemu (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 31 lipca 2015 r.

sygn. akt XX GC 1128/13

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt. VI Ca 1845/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 sierpnia 2013 r. I. K. i M. K. wnieśli o zasądzenie od Przedsiębiorstwa Państwowego (...) w W. 323.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 lipca 2013 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości jako bezpodstawnego i nieudowodnionego i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 31 lipca 2015 r. oddalił powództwo (pkt I) oraz zasądził solidarnie od powodów na rzecz pozwanego 7.217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił, że na podstawie umowy sprzedaży z dnia 20 grudnia 1996 r. powodowie stali się współwłaścicielami nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) (stary adres: ul. (...)) (...)-(...) W.. Nieruchomość została zabudowana w latach 1999 - 2002 budynkiem mieszkalnym. Na mocy rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu (...) w W. nieruchomość powodów znalazła się w całości w obszarze ograniczonego użytkowania. Uchwałą nr (...) Sejmiku Województwa (...)

z dnia 20 czerwca 2011 r., która weszła w życie 04 sierpnia 2011 r., utworzono obszar ograniczonego użytkowania dla Portu (...) w W.. Nieruchomość powodów znalazła się poza strefami (...) i (...).

Sąd Okręgowy oddalił wnioski stron o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność ustalenia spadku wartości nieruchomości stanowiącej własność powodów w związku z utworzeniem (...) dla Portu (...) w W. uchwałą nr (...) Sejmiku Województwa (...) oraz czy wejście w życie wskazanej uchwały miało wpływ na wartość nieruchomości powodów, biegłego z zakresu budownictwa na okoliczność ustalenia zakresu, rodzaju i kosztów prac budowlanych niezbędnych do zapewnienia prawidłowego klimatu akustycznego w budynku powodów. W ocenie Sądu Okręgowego przeprowadzenie dowodów z opinii biegłych nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Okręgowy wskazał, że wobec ustanowienia (...) na terenie obejmującym nieruchomości powodów rozporządzeniem z dnia 7 sierpnia 2007 r. obowiązującym do dnia wejścia w życie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r., przedmiotem dowodu z opinii biegłych mogłaby być jedynie ewentualnie okoliczność czy, a jeśli tak w jakim zakresie doszło do zmiany wartości nieruchomości powodów oraz w jakim zakresie wzrósł poziom hałasu na przedmiotowej nieruchomości i jakie należało w związku z tym poczynić inwestycje w zakresie wyciszenia w związku ze zmianą ograniczeń sposobu korzystania z nieruchomości wynikającą z tej uchwały w stosunku do ograniczeń wynikających z powołanego rozporządzenia nr (...) Wojewody (...), taki wniosek dowodowy nie został jednak przez powodów zgłoszony. Rzeczą Sądu Okręgowego w toku niniejszego postępowania nie było prowadzenie dochodzenia w celu wykazania i uzupełnienia twierdzeń powodów. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentów pozwalał wydać rozstrzygnięcie bez potrzeby przeprowadzania dowodów z opinii biegłych sądowych.

Sąd Okręgowy oddalił wniosek o przesłuchanie strony powodowej z uwagi na regulację art. 299 k.p.c. Zdaniem sądu pierwszej instancji w przedmiotowej sprawie wszystkie istotne fakty mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy zostały wyjaśnione w toku postępowania dowodowego, zatem brak było podstaw do przesłuchania stron.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo w niniejszej sprawie nie zasługiwało na uwzględnienie i jako takie podlegało oddaleniu w całości.

Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że przepisy rozporządzenia nr (...) Wojewody (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. zachowały moc obowiązującą do czasu wejścia w życie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie utworzenia (...) dla Portu (...) w W.. Sąd Okręgowy wywiódł, że zmiana z dniem 1 stycznia 2008 r. organu upoważnionego do wydania aktu wykonawczego z wojewody na sejmik województwa w myśl § 32 ust. 3 ww. rozporządzenia nie wpłynęła na moc obowiązującą ww. rozporządzenia, albowiem w przypadku zmiany treści przepisu upoważniającego polegającej na zmianie organu upoważniony do wydania aktu wykonawczego, przyjmuje się, że taki akt zachowuje moc obowiązującą.

Sąd Okręgowy wskazał, że jak wynika z ustalonego w sprawie stanu faktycznego, nieruchomości powodów znajdowała się w całości w strefie obszaru ograniczonego użytkowania utworzonego na podstawie rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu (...) w W. tj. (...) (2007). Natomiast w obszarze ograniczonego użytkowania utworzonego na podstawie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. (...) 2009 nieruchomości powodów nie znajduje się w strefie oznaczonej jako (...) i (...). Sąd Okręgowy wskazał, że tym samym dwuletni termin, w którym powodowie mogli wystąpić do pozwanego z roszczeniem, wynikający z art. 129 ust. 1-3 p.o.ś., należało liczyć od dnia wejścia w życie rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu (...) w W., a więc od dnia 25 sierpnia 2007 r. Tak więc termin na dochodzenie roszczeń odszkodowawczych przez powodów na podstawie art. 129 p.o.ś. wygasł z dniem 25 sierpnia 2009 r. Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego zgłoszone roszczenia w pozwie z dnia 2 sierpnia 2013 r. należało uznać za spóźnione. W konsekwencji powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na upływ terminu zawitego do zgłoszenia roszczeń dochodzonych w pozwie.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy na podstawie art. 98 § 1, § 3 i § 4 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła strona powodowa i zaskarżyła wyrok w całości.

I. powodowie zarzucili nieważność postępowania wynikającą z nieudzielenia pełnomocnikowi powoda głosu po oddaleniu wniosków dowodowych, oraz nie załączenia do akt postępowania po zamknięciu przewodu sądowego a przed ogłoszeniem wyr. załącznika do protokołu rozprawy z dnia 17 lipca 2015 r. zawierającego min. wniosek o otwarcie zamkniętej rozprawy, w konsekwencji czego strona została pozbawiona możliwości obrony swoich praw, co stanowi przesłankę nieważności postępowania, zwłaszcza gdy 1) wystąpi naruszenie przez sąd przepisów procesowych będących źródłem procesowych uprawnień strony, 2) naruszenie przez sąd przepisów procesowych miało wpływ na wyłączenie możliwości działania strony w postępowaniu;

II. niezależnie od powyższego, w sytuacji gdyby Sąd Apelacyjny nie uznał za zasadne uwzględnienia zarzutu wskazanego w ww. punkcie, strona powodowa zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia polegający na błędnym ustaleniu przez Sąd Okręgowy, że nieruchomości powodów weszła do (...) na mocy rozporządzenia z dnia 7 sierpnia 2007 r., co w konsekwencji skutkowało oddaleniem powództwa przez Sąd ze względu na fakt, iż Sąd błędnie przyjął, że 2-letni termin do zgłoszenia przez powodów roszczeń wygasł w r. 2009, w sytuacji gdy nieruchomość ta weszła do (...) dopiero na mocy uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. a więc termin do zgłoszenia przez powodów roszczeń odszkodowawczych upłynął dopiero w r. 2013, a więc termin do zgłoszenia roszczenia został przez powodów dochowany;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania przez Sąd istoty sprawy, w szczególności:

i. art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów w zakresie dokumentów załączonych do pozwu i w konsekwencji błędne przyjęcie, że nieruchomość powodów znalazła się w (...) już w r. 2007, podczas gdy nieruchomość powodów weszła do (...) dopiero w r. 2011;

ii. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych powodów o powołanie biegłego sądowego z zakresu szacowania wartości nieruchomości, oraz biegłego sądowego z zakresu budownictwa, w sytuacji w której:

(i) przeprowadzenie takiego dowodu jest niezbędne dla ustalenia wysokości spadku wartości nieruchomości powodów, a tym samym ustalenia wysokości odszkodowania;

(ii) tego rodzaju dowód niezależnie od wniosków dowodowych zgłoszonych przez powodów powinien być przeprowadzony przez Sąd z urzędu ze względu na konieczność uzyskania przez Sąd wiadomości specjalnych od biegłego;

iii. art. 224 § 1 k.p.c. poprzez nieudzielenie przez Sąd pełnomocnikowi powodów głosu końcowego, w sytuacji, w której zgodnie z treścią zaskarżonego przepisu Przewodniczący zamyka rozprawę po przeprowadzeniu dowodów i udzieleniu głosu stronom, a zasada kontrydiktoryjności procesu oraz obowiązek zapewnienia stronom możliwości obrony swoich praw pozwala Przewodniczącemu zamknąć rozprawę w momencie, gdy wskazane istotne dla rozstrzygnięcia dowody zostały przeprowadzone, a strony miały sposobność wyrażenia swojego stanowiska;

iv. art. 299 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego z przesłuchania powodów, w sytuacji w której w sprawie pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozpoznania przedmiotowej sprawy;

v. art. 225 k.p.c., oraz art. 240 § 1 k.p.c. poprzez nie uwzględnienie przez Sąd wniosku powodów o otwarcie zamkniętej rozprawy na nowo, oraz wniosku o zmianę postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 17 lipca 2015 r. dotyczącego oddalenia wniosków dowodowych powodów, w sytuacji w której załącznik do protokołu nie został podpisany do akt sprawy, a Wysoki Sąd nie miał możliwości zapoznania się z jego treścią (o czym stanowi protokół ogłoszenia wyr. z

dnia 31 lipca 2015 r.), a tym samym Sąd nie miał możliwości odniesienia się do jego treści, zwłaszcza w punkcie w którym strona powodowa wskazuje, że nieruchomości powodów weszła do (...) dopiero w 2011 r. i wskazuje, że w realiach niniejszej sprawy postanowienia Sądu z dnia 17 lipca 2015 r. o oddaleniu wniosków dowodowych powodów jest całkowicie niezasadne;

vi. art. 161 k.p.c. poprzez brak załączenia do akt postępowania załącznika do protokołu rozprawy z dnia 17 lipca 2015 r. a w konsekwencji brak zapoznania się przez Sąd I Instancji z argumentacją powodów, co skutkowało przyjęciem błędnych okoliczności faktycznych będących podstawą oddalenia powództwa;

3. Powodowie zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

i. art. 136 ust. 2 w zw. z art. 129 ust. 2 p.o.ś. w zw. z przepisami rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. poprzez ich błędne zastosowanie, w sytuacji gdy w niniejszej sprawie zastosowanie powinien znaleźć art. 136 ust. 2 w zw. z art. 129 ust. 2 p.o.ś. w zw. z przepisami uchwały Sejmiku Województwa nr (...) z 2011 r., co w konsekwencji stanowiło podstawę do oddalenia przez Sąd powództwa powodów;

ii. art. 129 ust. 2 w zw. z art. 135 w zw. z art. 136 ust. 3 p.o.ś. w zw. z przepisami uchwały Sejmiku Województwa nr (...) z 2011 r. poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji odmowę zasądzenia na rzecz powodów odszkodowania z tytułu ograniczenia sposobu korzystania i zmniejszenia wartości nieruchomości stanowiącej własność powodów oraz nakładów, które należy ponieść, niezbędnych w celu zapewnienia właściwego klimatu akustycznego budynku mieszkalnego na niej posadowionego, w sytuacji gdy zasądzenie odszkodowania w świetle przywołanych przepisów jest w oczywisty sposób zasadne,

iii. art. 129 ust. 4 p.o.ś. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że roszczenie powodów wygasło wobec przekroczenia 2 letniego terminu zawitego w związku z wejściem w życie rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sytuacji, gdy powodowie dochodzili roszczenia na podstawie uchwały Sejmiku Województwa nr (...) z 2011 r., a nieruchomości powodów nie znajdowała się w (...) utworzonym na podstawie rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z 2007 r..

Mając na względzie powyższe, powodowie wnieśli o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania wartości nieruchomości, oraz biegłego sądowego z zakresu budownictwa. Apelujący wnieśli o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, a gdyby Sąd uznał, że nie ma podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku, wnieśli o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa po przeprowadzeniu postępowania dowodowego. Powodowie wnieśli także o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna w takim zakresie, w jakim prowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie zaistniały podstawy wynikające z art. 386 § 4 k.p.c., upoważniające Sąd Apelacyjny do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu – sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy oraz wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Na wstępie wskazać należy, że nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji (najogólniej) oznacza bezpodstawne uznanie, że istnieje materialnoprawna lub procesowa przesłanka unicestwiająca roszczenie, np. przedawnienie, przedwczesność, brak legitymacji procesowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lipca 2008 r., I PK 14/08). Pojęcie istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnego i w tej jedynie płaszczyźnie może być oceniany zarzut jej nierozpoznania. Zachodzi ono wówczas, gdy sąd nie zbadał podstawy

materialnej pozwu, jak też skierowanych do niego zarzutów merytorycznych i w swoim rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 27 marca 2008 r., III UK 86/07).

W niniejszym postępowaniu nie nastąpiło merytoryczne zbadanie żądania w kontekście prawa materialnego, a wyłącznie a priori stwierdzenie, że powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na upływ terminu zawitego do zgłoszenia roszczeń dochodzonych w pozwie. W związku z tym Sąd Okręgowy nie badał zarzutów pozwanego, nie odnosił się do argumentacji powoda, nie ocenił innych okoliczności, nie przeprowadził również postępowania dowodowego, zarówno w zakresie dowodów z opinii biegłego, jak i nie przeprowadził dowodów osobowych oraz dowodów z dokumentów. Z pewnością zatem doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Sąd Apelacyjny wskazuje, że strona powodowa swoje roszczenie wywodziła z okoliczności niespornej między stronami, a mianowicie, że nieruchomości powodów weszła do (...) dopiero na mocy uchwały Sejmiku Województwa nr (...) z 2011 r. Sąd Okręgowy zaś w sposób nieuprawniony, wbrew stanowisku stron procesu oraz zgromadzonemu w sprawie materiałowi dowodowemu, wywiódł, że nieruchomości powodów weszła do (...) na mocy rozporządzenia z dnia 7 sierpnia 2007 r. To błędne ustalenie spowodowało, że Sąd Okręgowy nieprawidłowo rozważył o wygaśnięciu roszczenia powodów, z uwagi na upływ terminu zawitego do zgłoszenia roszczeń dochodzonych w pozwie, błędnie liczonego od dnia wejścia w życie przedmiotowego Rozporządzenia (7 sierpień 2007), wobec powyższego powództwo podlegało oddaleniu. Konsekwencją powyższych ustaleń Sądu Okręgowego, było również oddalenie wszelkich wniosków dowodowych i dalej idąc, nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego w całości. W ocenie Sądu Apelacyjnego w sytuacji, kiedy nieruchomości powodów znajduje się w (...) dopiero od dnia wejścia w życie przedmiotowej uchwały nr (...), tj. od dnia 4 sierpnia 2011 r., roszczenie zgłoszone do obowiązanego - w dniu 2 sierpnia 2013 r. nie było spóźnione.

Wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 382 k.p.c. postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny i w tym znaczeniu jest przedłużeniem postępowania przeprowadzonego przed sądem pierwszej instancji, niemniej jednak z pola widzenia nie może zejść wymóg zachowania instancyjności, o której stanowi art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

Stwierdzenie nierozpoznania istoty sprawy oraz nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego powoduje brak zasadności i celowości rozważania innych zarzutów podniesionych w apelacji. Przedwczesne jest badanie dalszych zarzutów naruszenia prawa procesowego i materialnego podnoszonych przez apelujących, bowiem kontrola prawidłowości zastosowania oraz wykładni prawa może być dokonana jedynie na podstawie prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego oraz rozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji.

Sąd pierwszej instancji dokonując ponownego rozważenia sprawy powinien przeprowadzić postępowanie dowodowe zgodnie z wnioskami stron, prawidłowo ustalić stan faktyczny sprawy, ocenić odszkodowawcze żądanie strony powodowej poprzez merytoryczne zbadanie materialnej podstawy sporu i zasadności tego żądania, mając na uwadze argumentację strony powodowej, zarzuty pozwanego oraz powyższe wskazania Sądu Apelacyjnego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając Sądowi Okręgowemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 108 § 2. k.p.c.